

I Timothy

Hay Aat Ten Liblu

Hay Nangitudo' eten Liblu: hi Apostoles Paul (1:1).

Hay Nangitud'an Paul eten Liblu: hi Pastor Timothy (1:2).

Hay Pohdon nan Ngadan ten Liblun Ibaga: nan mangle'gon ay Apo Dios.

Hay Gutud hi Nangitud'anan ten Liblu: hidin numbattanan di 61 A.D. hi engganah 63 A.D.

Hay Teman ten Liblu: hay maphod hi aton Pastor Timothy an mumpapto' hinan himba'an ad Ephesus (1:3).

Hay Outline ten Liblu:

Hay PROBLEMAN Pastor Timothy hinan himba'an ad Ephesus (1:1-11)

Hay APUN Pastor Timothy hinan himba'an ad Ephesus (1:12-17) — hi Apostoles Paul di apuna

Hay IPAPTO' Pastor Timothy hinan himba'an ad Ephesus (2:1—6:21)

Hay ipapto'na ya nan aatna tuwali (1:18-20; 4:6-16; 5:23; 6:11-16, 20-21)

Hay ipapto'na ya nan munluwalu (2:1-8)

Hay ipapto'na ya nan binabai (2:9-15)

Hay ipapto'na ya nan mun'endog (3:1-7)

Hay ipapto'na ya nan baal di mun'endog (3:8-13)

Hay ipapto'na ya nan ma'ma'at ta mihamad di doctrinada (3:14—4:5)

Hay ipapto'na ya nan nun'ala'ay (5:1)

Hay ipapto'na ya nan ungunan linala'i (5:1)
 Hay ipapto'na ya nan nun'a'in'inna (5:2)
 Hay ipapto'na ya nan babalahang (5:2)
 Hay ipapto'na ya nan umu'utun (5:3-16)
 Hay ipapto'na ya nan a'ap'apu (5:17-19)
 Hay ipapto'na ya nan kumapuy di pangu-
 lugda (5:20-22, 24-25)
 Hay ipapto'na ya nan himbut (6:1-2)
 Hay ipapto'na ya nan mangamnaw hi pihhu
 (6:6-10)
 Hay ipapto'na ya nan adangyan (6:17-19).

¹ Ha'in hi Paul an apostoles* Jesu Kristu ti hiyah ne immandal Apo Dios an nan mamaliw ay ditu'u ya hi Apu tu'un hi Jesu Kristu an Hiyay hahalimidon tu'u.

² Ya ten muntudo'a' ay he"a, Timothy,† an ibi-lang'un nahamad an imbaluy'u an dumalat nan pangulugtan duwa.

Ipadutu' da'a, ya hom'on da'a, ya impalenggop da'a ni' ay Apo Dios an hi Ama tu'u ya hi Jesu Kristun hi Apu tu'u.‡

Hay Nummandalan Timothy hinan Tatagu ta Adida Ituduy Nibahhaw an Tu dtudu

* **1:1** Hay pohdonan ibaga ya *nan nahnag*. † **1:2** Hay pohdonan ibaga ya *nan mange'gon ay Apo Dios*. ‡ **1:2** Inusal Apostoles Paul nan tulun kalahin di apngan nen gutud. Nan nahhun an inalina an *ipadutu' da'a* (unu *charis*) ya apngan di iGreece, ya nan netob an inalina an *hom'on da'a* ya hiyah ne apngan di kimmulug, ya nan miyatun inalina an *impalenggop da'a* (unu *shalom*) ya apngan di Hudyu.

³ Hidin nakaka' ad Ephesus hi aya' hinan Provinciad Macedonia ya inal'alu' da'a ta mi-hina'ah nad Ephesus ta way atom an mummandal hinan udumnan muntudtudu ta adida ituduy nibahhaw. § ⁴ Ya alyom ta idinongdan umabi'abig hinan malgom an na'na'at hidin penghana, ya idinongdan tumuntutuntun hi o'ommoddan nahlaganda ti dumalat hi punhahannuanda. Ya wan mid ibadang hana ti hay bumadang ya nan pangulug ay Jesus. ⁵ Ya manu ay hiyah ne imandal'u ya ta mumpopohhodan* tu'un malpuh maphod an nomnom, ya maphod an pangat, ya nahamad an pangulug tu'un Jesu Kristu. ⁶ Mu waday udumna an din'ugdah ten Tugun ta un hay mid upid di ulgu'ulgudonda. ⁷ Ya pohdondan diday mangituduh Uldin di Hudyu, mu ta'on un dida ya adida ma'awatan di aat nen itudtududa ya wan ipilitda an alyonday nepto'da.

⁸ Abuluton tu'un an heten Uldin Apo Dios ya maphod ya pumhodan, mu mahapul an nom-

§ **1:3** Penhod Paul an mi'laban hi Timothy hinan balbalun kulon bimmuhu' eden timpud Ephesus an ma'alih Gnosticism. Hay aatna ya (1) intududay aggyu immannung an hudhud (1:4; 4:7; 6:20), ya (2) inabulutday politikan hapit an mid ipatukana (6:20), ya (3) inhihi'aldan nuntudtuduh nan Uldin di Hudyu (1:7), ya (4) impawaday malhin (4:3), ya (5) pinaniawday udumnan ma'an ta adi onon (4:3), ya (6) ninomnomda an hay puntudtuduwandah Hapit Apo Dios di dumalat hi umadangyananda (6:5), ya (7) numpahiyada (1:7; 6:4). Mid mapto' ya da Hymenaeus ay Alexander di duwan a'ap'apuda (1:20). (Bahaom nan footnotes di Col. 2:4, ya II Tim. 2:18, ya Tit. 1:14, ya II Pet. 1:2, ya I Jn. 4:2, ya I Jn. 5:8, ya I Jn. 5:16, ya II Jn. 1:7 ta innilaom di udumnah aatna.)

* **1:5** Hiyah ne hapit an *agape* hinan hapit di iGreece.

nomon tu'uy ngadan di nangitugunana ⁹ ti heten Uldin ya bo'on nan maphod an tataguy nangitugunan Apo Dios ti hay aat di pumbaholan di ipa'innilana. Ti hiyay mitugun hinan adi umunud hi Uldin, ya hinan adi mangngol, ya hinan adi mangunud ay Apo Dios, ya hinan nangohoy, ya hinan adi mun'ogon, ya hinan mamatoy hi ommodna, ya hinan pumatoy goh hi tatagu, ¹⁰ ya hinan mangelo' hi bo'on ahawana, ya hinan mangelo' hi paddungna an lala'ih un lala'i, unu babaih un babai, ya hinan mangilayaw hi ibbadan tagu ta pumbalinondah himbutda, ya hinan munlangkak, ya an amin nan adi mangunud hinan makulug an mitudtuduh ¹¹ aat Apo Dios an alpuwan di amlong an hiyah ne nan nedenol ay ha"in ta itudu'.

Nan Nidugah an Homo' Apo Dios ay Paul

¹² Munyamana' ay Apu tu'un hi Jesu Kristuh nangidatanah bi'ah'un mangat hinan tamuna ya nan nangibilanganan ha"in an ohan edenolna, at pento'a' an ohan puntamuona ¹³ an ta"on hi un nappuhi din inulgu'ulgud'uh aatna ti impaholholtap'u ya pinadngopadngola' nan kimmulug ay Hiya. Mu maphod ahan ta hemmo'a' ay Apo Dios ti eden gutud ya agguya' kimmulug ay Jesus, at agguy'u inila an adi maphod hanan ina'inat'u. ¹⁴ Mu gapu ta ma'ulay nan Ap'apu tu'u ya ongol di homo'nan ha"in at binadangana' an kimmulug ay Hiya ya namhod hi ibba' an tagu. Hatuy mabalin hi aton tu'u an gapuh pangulug tu'un Jesu Kristu.

¹⁵ Wada han nahamad an pangali tu'u an hiyah te aatna: Immalih tun lutah Jesu Kristu ta bali-

wana nan nabaholan an tagu. Mu inyal'allanan ha"in ti nidugah ahan di bahol'u! ¹⁶ Mu ta"on hi un nidugah di bahol'u ya hemmo'a' ay Apo Dios ta mipattig di homo' Jesu Kristuh nan nabaholan an umat ay ha"in ta panginnilaan di udum an tatagun ta"on un nidugah di bahol di ohan tagu, mu gulat ta kumulug ay Hiya ya mi'taguh mid pogpogna. ¹⁷ At hiyanan dayawon tu'uh enggana ti hi Apo Dios ya anggay di makulug an Dios an adi mattig. Hiya ya mi'id di te"ana ya pogpogna, ya Hiyay Alih enggana! Amen!†

¹⁸ Daten intugun'un he"a, Timothy an imbaluy'u, ya miyunnudan hinan nipa'innilah atom. Unudom hana ta abakom di nappuhi. ¹⁹ Ya punnonngom di pangulugmu ya nan maphod an punnomnommu ti wadaday udum an ta"on hi unda tuwali inilay maphod an unudon, ya inlahawdan agguy nangunud, at hay numbalinana ya nami'id di pangulugdan Jesus. ²⁰ Umat ay da Hymenaeus ay Alexander an din'ug'u didah enggana ta okod hi Satanas ay dida. Ta magilatda ta adida pihupihulon hi Apo Dios.

2

Hay Makulug an Pundayaw ay Apo Dios

¹ Hay mahhun hi alyo' ahan ya al'alu'o' da'yu ta iluwaluan tu'un amin di tatagu ta badangan Apo Dios dida. Ya mundenol tu'un Hiya an du-malat ay dida. ² Ya umat goh an iluwaluan tu'u damdama nan a'ap'apun di gubilnu ya an amin di

† **1:17** Hay pohdonan ibaga ya *abuluto' hene ahan*.

udumnah a'ap'apu ta nahamad di pumpapto'dan ditu'u ya maphod di pangatda ta mi'id al'alín ditu'un mangun'unud hinan maphod an ma'at an hiyah ne penhod Apo Dios an aton tu'u. ³ Ya maphod hanah aton ya umipa'amlong ay Apo Dios an mangibaliw ay ditu'u ⁴ ti pohpohdonan mabaliwan an ami'amin di tatagu ta innilaonday makulug hi aat Jesu Kristu. ⁵ Ti un oha ya anggay di Dios an mangibaliw ay ditu'u, ya oha ya anggay goh di mangiyalun ay ditu'u an hi Jesu Kristun numbalin hi tagu. ⁶ Hiya ya immali, at inyatoinay bahol an amin di taguh din gintud Apo Dios an aliana. Ya Hiyay panginnilaan an penhod Apo Dios an mabaliwan an amin di tatagu ta adida mamolta. ⁷ Ya manu ay pento'a' ay Apo Dios an ohan apostolesna* ya ta itudtudu' di makulug hinan Hentil ya nan aat di abaliwan an gapuh pangulug ay Jesu Kristu. Ya bo'on layah heten gun'u alyon ti makulug.

⁸ Ya hay pohdo' ahan ya ta nahamad ni' di ugalin nan linala'in mangita'nang hi ngamaydah unda munluwalu ti ababain hi unda mabungot unu mi'hongngel hi ibbada.†

⁹ Ya pohdo' goh an nan binabai ya ipaphodan munlubung ta adi gahin un nan na'angnginay

* **2:7** Bahaom nan footnote di I Tim. 1:1 ta innilaom di pohdonan ibaga. † **2:8** Hay ugalin di i'Ephesus an munluwalu ya ita'ngangday ngamayda an umat hinan aton di Hudyu ya Muslim ad ugwan hi unda munluwalu. Mu bo'on hene di ugalin nan do'ol an munluwalu, ya namamah nan iYadyang, ya mattig an hay pangita'nangan di ngamayda ya bo'on hiyay teman ten verse ti nan temana ya nan anahamad di ugalidan munluwalu.

ilubungda, ya adida goh idugah an mangipa-phopaphod hi tigawda an umat hinan do'ol an pangat hi buu' ya nan balitu' an mitayun hi odol, ¹⁰ mu hay aptan ya hay amaphod di pangat an hiyay attiganan makulug di pangulug di ohan babai. ¹¹ Hay maphod ya wa ay ta hinan pundayawanyun Apo Dios ya nan linala'iy muntudtudu, ya hana ay binabai ya unda umu'ugong ta mundongolda ya un'unnudda. ¹² Ti adi' iyabulut an nan binabaiy muntudtudu unu mangipangpanguluh nan linala'ih nan pundayawanyu, mu hay maphod hi atonda ya unda mundongol ya anggay. ¹³ Ti hidin nunlumuwan Apo Dios hi tagu ya nahhun di lala'in hi Adam ya unna lumuwon di babain hi Eve. ¹⁴ Ya bo'on hi Adam di nabalbaliyan, mu nan babaiy nabalbaliyan, at hiyay nahhun an numbahol ay Apo Dios. ¹⁵ At gapuh numbaholan Eve ya mumpaligligatday binabain muntungaw. Mu ta"on un umat hina ya baliwan Apo Dios didah unda punnonngon di pangulugda, ya nan pamhoddah nan tatagu, ya iniladan mangane'nong hi odolda ta hay maphod di atonda.

3

Hay Aat di Mun'endog hinan Himpampun an Tatagan Apo Dios

¹ Wada han nahamad an hapit an alyonay,
 “Pohdon ay han tagun mun'endog hi tamun
 Apo Dios
 ya maphod henen ninomnomna.”

² Mu hay aat di mun'endog ya nan aggyu napah-pahal, ya mahapul un ohay ahawanan adi nabin-abai,* ya nan matpong, ya nan mangiyane'nong hi atona, ya nan ma'ammangili, ya nan nanginnil-an muntudtudu. ³ Ya mahapul goh an adi mumbutong, ya adi un hi'itangan ni'pattoy, mu mahapul an hiya ya ma'ulay, ya adi mi'hannu, ya adina gangamon di pihhu. ⁴ Ya mahapul goh an inilanan mumpapto' ay didan hina"ama, ya inilanan manugun hinan imbabaluyna ta e'gonanda hiya. ⁵ (Ti gulat ta mid olognan mangipapto' ay didan hina"ama at namaman mi'id goh inilanan mangipangpanguluh nan tatagun mangunud ay Apo Dios.) ⁶ Ya bo'on nan pa'akkulug di mun'endog ti ini ya ipahiyannah nen tamuna, ya hiyay dumalat hi pummoltaan Apo Dios ay hiya an umat ay Satanas. ⁷ Ya hay ohah dumalat ya mahapul an maphod di pangat nan mun'endog ya ta"on nan aggyu kimmulug ya maphod di hapitondah aatna. Ti adi ay umat hinay aatna at nappuhiy punnomnom di tatagun hiya, at hiyay pangabakan Satanas an paddungnay unna hinulu.

Hay Aat di Baal nan Mun'endog hinan Himpampun an Tatagun Apo Dios

* **3:2** Dumalat eten verse ya alyon nan udum di anggay nan nalhin an lala'iy way biyangan mun'endog ti nan i'woy an linala'i ya mid pay di ahawada. Mu hay immannung hi alyon ten verse hinan hapit di iGreece ya "mahapul un o"ohay ahawa," at pohdonan hapiton an adi mabalin hi un nahuluk hi oha. Ya itudun nan udum an evangelicals an adi mabalin an mun'endog nan numbentan ti nahuluk hi ohay nahayhaynod an inahawana, mu bo'on hene y ituduna.

⁸ Hana ay goh an linala'in baal di mun'endog ya mahapul goh an nan nanomnoman, ya adida munlayah, ya adida mumbutong, ya adida gang-amon di pihhu. ⁹ Ya mahapul an punnonngonday pangulugdan miyunnud hinan nipa'innilan Hapit Apo Dios ta hiyay aptan hi pangiyohhaandah punnomnomda. ¹⁰ Ya aptan ahan hi unyu innilaon di aatda ta maphod ay ya diday pot'oniyuh bumadang hinan mun'endog. ¹¹ Ya mahapul an nanomnoman goh nan ahawada ta adida hiwitan di ibbadah tagu, ya emayaanday atonda, ya nanongnan madenolanda. ¹² Ya hay aat goh di baal di mun'endog ya nan un ohay ahawada† an adida nabinabai, ya abalinandan manugun hi imbabaluyda, ya abalinandan mangipapto' hi pamilyada. ¹³ Ti manu ay ya nan napto' an baal ya maphod di pangatdah tamuda ya e'gonan di tatagu dida. Ya nidugah di denoldan mangibabbaag hi pangulugdan Jesu Kristu.

Hay Aat di Agguy Nipa'innilah din Penghana

¹⁴ Ta"on un ag'agay umalia' hina ya itudo"un amin hatun tugun'un he"a ¹⁵ ti mid mapto' ya ma'ahupana' ya ta inilam di atom hinan a'am'amunganyun mundayaw ay Apo Dios an wagwadah enggana ti ditu'un kimmulug di mangihtiguh nan makulug an mitudtuduh aat Jesu Kristu. ¹⁶ Ya mi'id ahan meyengngoh hinan impa'innilan Apo Dios ay ditu'u an hiyah ne nan kinulug tu'u. Ya hay attiganan makulug ya wada nan hapit an alyonay,

† **3:12** Bahaom nan footnote di I Tim. 3:2.

“Hi Kristu ya numpattig hitun luta ti nalmuy odolna,
ya nipa'innilan Hiyay Imbaluy Apo Dios
ti nan Na'abuniyanan an Lennaway
nun'ihitigun Hiya.
Ya nipattig hinan a'anghel,
ya na'ulgu'ulgud hinan himpapangili,
ya Hiyay kulugon di tataguh tun luta,
ya nipatulud abuniyan.”

4

Hay Aat nan Tatagun Nahihinnuy Itududa

¹ Impa'innilan nan Na'abuniyanan an Lennawan udum hi algaw ya wadaday mangidinong hi pangulugdan Jesu Kristu ti puhion nan bumalbalin lennaway nomnomda, at adalonday nibahhaw hi tugun di dimunyu. ² Ti hiyah ne itudun nan nanginnilah nan Nahamad an Tugun, mu ta"on ya layalayahanda ti nipahelot di nomnomdan umat hinan dotag an nipulitu, at adida bumain an mangat. ³ Ya ipawaday umahawa ya nan udumnah ma'an ta adi onon,* mu limmun Apo Dios hana, at munyaman ay nan un'unnud an manginnilah nan Makulug an Ma'unud at mabalin an ononda. ⁴ Ti an amin di limmun Apo Dios hi ma'an ya maphod, ya bo'on paniaw hi un tu'u munyaman ay Apo Dios ti indatna ta way onon tu'u. ⁵ Ya aton tu'u ay at mipaphod ti dumalat nan panapitan tu'un Hiya ya nan Hapitna goh.

* **4:3** Hiyah ne intudun nan kulto an Gnosticism (bahaom nan footnote di I Tim. 1:3 ta innilaom di udum an aatna).

Hay Aat di Nahamad an Baal Jesu Kristu

⁶ Ipa'innilam heten intudo"uh nan i'ibba tu'u, ya atom ay ya nahamad'an baal Jesu Kristu ti nete"ah a'ungam ya nituduwan'ah nan Tugun Apo Dios an kulugon tu'u. ⁷ Mu adim unudon nan hudhud an mi'id ipatukana† an adina ituduy Tugun Apo Dios. Mu ipaphodmuy nomnommu ta mipaphod di atom an mangunud hi Tugun Apo Dios. ⁸⁻⁹ Ya wada han nahamad an pangali tu'u an at hituy aatna:

“Gulat ta ipa'engha tu'un muntamu
ta way aton di odol tu'un umikah
ya maphod heneh tun itaguan tu'u.”

Mu hay ma"aphod ya ipa'engha tu'un unudon nan Tugun Apo Dios ti bo'on hay itaguan tu'uh tun luta ya anggay di punhulbiana ti hay pi'taguan tu'ud abuniyan goh. ¹⁰ At hiyaat un tu'u tuma-mutamu, ya anuhan tu'uy ligat tu'u ta dedennon tu'uy aton Apo Dios an adi matmattoy an Hiyay manalimun an amin hitun tatagu, at namamah nan mangunud ay Hiya.

¹¹ Ya heten itugun'uy itudum ya minandalmu nan tatagu ta unudonda. ¹² Ya hay maphod ya adi da'a pahiwon hinan tataguh na an ta"on hi un'a unga. Ya nan tagun mangunud ay Apo Dios ya maphod hi unda eyengngoh hinan maphod an ugalim an umat hi hapitmu, ya nan pamhodmu, ya pangulugmu, ya nan nomnomom an maphod, ya an amin nan aatmu. ¹³ Ya hay aat di tamum ya ibaham nan Hapit Apo Dios hinan tatagu, ya tugunom dida, ya itudum nan Tugun Apo Dios

† **4:7** Hiyah ne intudun nan kulto an Gnosticism (bahaom nan footnote di I Tim. 1:3).

ay dida ta nangamung unna' umali. ¹⁴ Ya hidin namto'andan he"a ya imbaag nan propeta an he"ay pot'onda, at dinapan nan ap'apuyu nan palintutugganmu ta ma'udman di abalinam, at adim inganuy henen abalinam. ¹⁵ Hatun inali' di hiyay amnawam hi atom, at hiyay tamutamuam ta tigon nan tataguy pumhodam. ¹⁶ Ya iluludmun emayaan di aatmu ya nan panudtudum. Ya atom ay at mipa'annung di abaliwam, ya umat goh hinan mangngol hinan itudtudum.

5

Hay Nuntugunan Paul ay Timothy hi Pamhodanah nan Mangunud ay Jesus

¹ Gulat ta way inat nan nala'ay hi nibahhaw ya adim ihingal ta unmu tugunon an ay paddungnay un hi amam. Ya ibilangmu nan ungunan linala'i ya nan hemme'nad di inilognah a'agim. ² Ya nan nun'a'in'inna ya ibilangmu didah o'ommodmu. Ya ibilangmu nan babalahang ya nan hemme'nad di inilognan binabaih a'agim ta maphod di nom-nommun dida.

³ Ya halimunam nan umu'utun an na'in'inna an nun'awotwot. ⁴ Mu wada ay di imbaluyda unu a'apuda ya hay aptan hi innilaondah atonda ya hom'onday ommodda ya a'apuda ya un nan udumnan atondah maphod ti iballoh-day nangat di ommodda ya nan a'apudan didah a'ung'ungunggada ti hiyah ne popohdon Apo Dios hi aton tu'u. ⁵ Mu nan umu'utun an nahamad di ugalida an mi'id manalimun ay dida ya diday manahalimid ay Apo Dios, ya lumuwaluwaludan Apo Dios hi abigabigat ya amahdomahdom ta

ibagaday badangna. ⁶ Mu nan umu'utun an munnomnom hi maphod hi itaguanda ya anggay ya paddungnay natoy ti nilalahhin ay Apo Dios an ta"on hi unda matagu. ⁷ Hiyatuy imandalmun dida ta adida mapahpahal. ⁸ Nappuhih un adi halimunan nan taguy tutulangna, at iyal'allanan na"appuhih unna adi halimunan di pamilyana, at munlayah hi pangalyanah un way pangulugna, at iyal'allanan munlayah ya un nan aggyuy kimmulug.

⁹ Ya gulat ta nan umu'utun an natoy di ahawana ya pohdonan middum di ngadanan mitudo' hinan Nitud'an di Ngadan nan Umu'utun an Bumadang hinan Kimmulug ya mahapul an nahuluk hi nanom di tawona, ya agguyna inlugtap di ahawanah din amataguna, ¹⁰ ya nan hapihapiton di tataguy amaphodanda ti nan aat di nangatda. Ti gulat ta waday imbaluyda at ulgudon di tataguy inatdan nangipaphod an nanalimun ay dida, ya hay nangipahi'umandah mangilida, ya hay nangihandah hu'in di tatagun Apo Dios,* ya hay namadangandah nan way naligatan hi tagu, ti hay ulgudonda ya an amin di ina'inatdan maphod.

¹¹ Mu nan umu'utun an aggyuy pay na'in'inna ya ipawayuy alehtaan di ngadanda ti ini ya munduguda, ya aliwanday intulagdah punta-muandan Kristu ti ini ya nomnomondan malhin, ¹² at mabaholanda ti ingnganuyday intulagdah punta-muandan Apo Dios. ¹³ Ya nan udumna goh ya muntallagawda an unda palpaliwan ya

* **5:10** Hiyah ne ugalidah din penghanah un way bihhitan humigup hi abung (nan nipaddungana ya nitudo' hinan Jn. 13:3-5).

mapayadda. Mu hay na"appuhi ya ulgudondan amin nan way donglonda, ya muntagultulda ti hapitonday adi maphod hi mahapit. ¹⁴ At hiyaat un'u pohdon an malhin nan agguy na'in'inna an umu'utun an natoy di ahawana ta malmuy imbaluyda ta way atondan manalimun hi abungda, ta mi'id aton di adi mangunod ay Apo Dios an mamahal ay da'yu. ¹⁵ Ya ta'on ad ugwan ya waday udumnah nan umu'utun an inaliwanday unudonda, at hay itudun Satanas di unudonda. ¹⁶ Ya wada ay di lala'i unu babain mangunod ay Apo Dios an waday o'ommodda unu tutulangdah umu'utun ya okoddan manalimun ay didah unda adi umda, ya bo'on an amin nan ma'amu'amung an tatagun Apo Dios, ta way aton nan tatagun Apo Dios an bumadang hinan udumnan umu'utun an bahig.

¹⁷ At nan a'ap'apuyun nala'eng an mumpapto' ya maphod hi un way mange'gon ay dida ta pad-dungnay midat ay dida nan ma'alih First Honor ya Second Honor, ya namamah unda mahmahlun mangiyul'ulgud ya muntudtuduh nan Hapit Apo Dios.† ¹⁸ Ti hiyah ne itudun nan Hapit Apo Dios an alyonay,

“Adiyu punguton nan timid di bakah un mun'elek hinan paguy.”‡

Ya wada goh di nitudo' an alyonay,

“Nan muntamu ya mahapul di helduna.”§

† **5:17** Nan ma'alih *First Honor* ya hiyah ne pange'gonan nan tatagun didah himba'an. Nan ma'alih *Second Honor* ya hiyah ne malgom an lagbun idat nan tatagun dida. ‡ **5:18** Deut. 25:4.

§ **5:18** Lk. 10:7.

19 Ya adiyu kulugon di mamahol hinan a'ap'apuyu ta awni ta duwada unu tuluday mangibaag. 20 Ya inaynayuna ay an mabaholan ya awni ta ma'amungday tatagu ya unyu ihingal dida, ta way aton di udumnan mangngol, ta bumaindan mangat.

21 Ya mandalo' he"a, Timothy, ta donglon Apo Dios, ya hi Apu tu'un hi Jesu Kristu, ya nan pepento'nan a'anghel ta unudom heten Tugun, ta pumpapaddungom di atom hinan tatagu ta adi hay udumnay hadyo'om. 22 Ya hamadom ta adi galagala ya pento'mu nan iyogwodmun mumpapto' ti atom ay ya omod un'a mi'bahol ay hiyah un way atonah nappuhi. Mu hay atom ya du'gom an mangat hi nappuhi.

23 Ya mete"ad ugwan ya bo'on danum ya anggay di inu'inumom ta inumom goh di itang hi bayah ta ipaphodnay putum ti gun'a mundogoh.

24 Ya waday udumnah nan tatagu an ma'i'innilay baholda, at na'innilay amoltaandah awni, mu nan udumna ya adi ma'innilay baholda, mu la'tot ya na'innila damdama. 25 Ya umat goh hinah nan mangat hi maphod an ma'i'innilay atonda, mu adi ay ma'innilad ugwan ya ma'innila damdamah awni.

6

1 Hay maphod ya an amin nan himbut* an mangunud ay Apo Dios ya ipattigday amaphodan

* **6:1** Bahaom nan footnotes di Col. 3:22 ya I Pet. 2:18 ta innilaom hi un abuluton nan Bibliay aat di ahimbutan di tagu.

di ugalida ta e'gonanda nan ap'apuda ta adi pahalón nan tatagu dida, ya ta adida goh iddum hi Apo Dios ya han itududu tu'uh nan pamahalandá. ² Nan himbut an kimmulug ay Apo Dios di ap'apuda ya gulat ta nomnomon nan himbut di, “Diday i'ibbamin kimmulug, at ta'on hi unmi adi e'gonan dida!” mu nappuhih neh aton, ti hay maphod ya iyal'alladan mangat hinan i'ibbadan kimmulug hi maphod ta ipattigday pamhodan dida. Hatun inali' di hiyay itugunmun dida.

Hay Aat di Tatagun Nahihinnuy Itududa ya nan Tatagun Umi'ikay an Umadangyan

³ Wa ay di tagun nob'on di ituduna ta adina abuluton nan Makulug an Hapit Apu tu'un hi Jesu Kristu ya adina ay goh abuluton nan Tugun Apo Dios an unudon tu'u ⁴ ya henen tagu ya unna ipahiyay odolna, ya mi'id goh inilana, ya nibahhaw di nomnomona ti hay pohdona ya nan anu'anú ya nan hapit an dumalat hi pi'tututan. At la'tot ya nan ituduwana ya hin'a'amohda, ya mi'tututututda, ya ulgudonday layah hi aat di ibbadan tagu, ya e'lomdan nappuhiy i'ibbada, ⁵ ya tumanutututdah abigabigat. Ya hiyatuy aat di tatagun nappuhiy nomnomda an diday nangaliw hinan Makulug an Ma'unud, ya pangaliday unda umadangyan an dumalat nan Tugun Apo Dios.

⁶ Mu nan udumna ya ma'angohhoydah gina'udah tun luta an hay Tugun Apo Dios di unudonda. Mu dida damdamay pa"adangyan ta bolloh de han aatda. ⁷ Ya nangiwiwadya tu'un nitungaw, at makulug an adi goh mabalin an ita'in tu'uy gina'uh un tu'u matoy. ⁸ Wada ay di

onon tu'u ya gina'un di odol tu'u ya hiyanana, at mundenol tu'uh nangidatan Apo Dios. ⁹ Ti nan umi'ikay an umadangyan ya mitudul, at abakon Satanas hiyan umat hinan na'nah hulu ti pohdonan mangat hi do'ol an layah. Mu la'tot ya hiyay mangubah hi itaguanda, at milahhingan Apo Dios hi mid pogpogna. ¹⁰ Ya nan pangamnaw hinan pihhu ya hiyay dumalat hi pangatan hinan numbino'ob'on an nappuhi. Ya laylaydon di udumnan mangngal hi pihhu, at adida elan, ya inaliwanday pangulugda, at hiyay dumalat hi nalmuwan di do'ol an ligatda.

Hay Nuntugunan Paul ay Timothy

¹¹ He"a, Timothy, ya tagu da'an Apo Dios, at du'gom hanan nappuhi, ti hay nomnomom hi atom ya ipadahmun mangihamad hi ugalim, ya nan pangunudam hinan Tugun Apo Dios, ya nan pangulugmu, ya nan pamhodmu, ya nan panginaynayunam an mangat hi maphod, ya hay ama'ma'ullayam. ¹² Ya inaynayunmuy pangulugmun umat hinan tagun mi'yabbak ta atamam di pi'taguam ay Apo Dios hi mi'id pogpogna ti hiyaat un da'a pento'. Ya impa'innilam di aat nan pangulugmuh nan do'ol an tatagu. ¹³ Ya heten imandal'un he"a, Timothy, ya ihamadmun mangunud ti donglon Apo Dios an Hiyay managun amin hi logom, ya donglon goh Jesu Kristu an ni'haggangan ay Pontius Pilate† ti inulgudnay nahamad hi aatnah din nahumalyaana. ¹⁴ Ya hay imandal'u ya adim ibahhaw nan nitugun ay he"a ta adi'a mapahpahal ta nangamung di

† **6:13** Hay nunggobelnadolanad Judea ya hidin 26-36 A.D.

pidwanah pumpattigan Apo tu'un hi Jesu Kristu. ¹⁵ Ya mumpattig hi un madatngan henen algaw an pangipattigan Apo Dios an ma'ulgud di amaphodana ya un oh'ohha an mangipapto' an amin, an ta'on nan ali ya Hiyay alida goh, ya ta'on un nan a'ap'apu ya Hiyay ap'apuda goh. ¹⁶ Ya Hiya ya anggay di alpuwan an amin di ataguan an mi'id pogpogna, ya humili nan wadana, at adi mabalin di meheggon nan tagun Hiya. Ya mi'id ah ohah nannig ti adi mabalin an mattig, ya Hiyay me'gonan ti abalinanan amin di logom hi mi'id pogpogna! Amen!‡

¹⁷ Mandalom nan adangyan ta adida mumpahiya, ya adida ehdol di inadangyanda. Ti bo'on hiyay nahamad hi ma'amnawan, ti hay maphod ya hi Apo Dios di ehdolda ti do'lonay lumuwonah logom hinan iyamlong tu'u. ¹⁸ Ya tugunom goh dida ta atonday maphod, ta umat hinan gina'udan dimmo'ol an dumalat di pangatandah maphod. Ya tugunom dida ta umigohgohdah nan gina'uda ta ipa'dawda. ¹⁹ Ya hay lagbudah nan atonda ya matalepon ad abuniyan, at hiyay te'an di nahamad an inadangyandah udum hi algaw. Ya atonda ay ya atamanday pi'taguanan Apo Dios hi mi'id pogpogna an ta'on unda matoy.

²⁰ Ya papuutam, Timothy, nan nitudun he'an Tugun Apo Dios. At adim agawaton nan hapit an mid ipatukana ya nan politikan hapit an alyon

‡ **6:16** Hay pohdonan ibaga ya *hene ya abuluto' ahan*.

di tataguy do'ol di ituduna, mu mi'id. § 21 Ti
hiyah ne inunud di udumna, at agguy nepto' di
pangulugda.

Ipadutu' da'yun Apo Dios.

§ 6:20 Hiyah ne intudun nan kulto an ma'alih Gnosticism (ba-
haom nan footnote di I Tim. 1:3 ta innilaom di udumnah aat ten
kulto).

Nan Hapit Apo Dios
Ifugao, Batad: Nan Hapit Apo Dios (Bible)

copyright © 2018 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Batad Ifugao

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Audio recording © 2012 Hosanna

All rights reserved.

2021-02-08

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

73caf6e3-622f-5761-a5ec-fa654aef623d